

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1883, kl. 3 e. m.

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7, med anledning af Herr Adolf Hedins motion, N:o 103, om ändring i Förordningen den 6 Augusti 1881 angående förbud mot lotterier m. m.

Den 15 Maj sistlidet år biföll Andra Kammarerna, uppå tillstyrkan af dess Första Tillfälliga Utskott och med 69 röster emot 63, Herr A. Hedins motion derom, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida ej Förordningen den 6 Augusti 1881, angående förbud mot lotterier m. m., borde så till vida förändras, att den icke varder tillämplig å utländska premieobligationer, utgifna af stat eller kommun, dock att äfven i detta fall handel med s. k. promesser fortfarande skulle vara förbjuden.

Med förmälan, att Första Kammarerna, som samma dag detta beslut fattades af detsamma erhållit del och hänvisat detta ärende till sitt Första Tillfälliga Utskott, deröfver icke fattat beslut utaf anledning, att något utlåtande i frågan icke från sist nämnda Utskott inkommit, har samme motionär, då det visat sig, att en riksdagsfråga mot all förmodan sålunda kunnat undandragas grundlagsenlig behandling, och med stöd jemväl af hos honom gjorda förnyade framställningar af ett stort antal personer, hvilka den nya lotteriförordningens förbud mot utländska

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 10 Häft.

premieobligationer ådragit oförskyld, känbar förlust, under den 10 i denna månad förnyat sin ofvannämnda motion.

Det Tillfälliga Utskott, som nu fått denna motion till sitt utlåtande remitterad, får för sådant ändamål först erinra, dels att Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 Maj 1880 anhållit om sådan förklaring af hvad med lotteri i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 förstås, »att det med samma förordning åsyftade ändamål må kunna vinnas fullständigare än hvad som hittills visat sig vara fallet», och dels att Kongl. Maj:t, efter Högsta Domstolens hörande, under den 6 Augusti 1881 utfärdat följande:

»Kongl. Maj:ts nådiga Förordning,

angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning af lotter för in- eller utländska lotterier eller andra sådana företags räkning.

Vi OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung, göre veterligt: att, med anledning af framställning från Riksdagen och sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, Vi funnit godt att, med upphäfvande af förordningen angående förbud mot lotteriinrättningar samt mot försäljning af lotter för in- och utländska lotteriers räkning den 21 Mars 1844, i nåder stadga som följer:

1 §.

Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas och öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i dylikt, inom eller utom riket anordnad företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis.

2 §.

Hvad 1 § i afseende å lotteri är stadgad gälle ock om annat företag, hvarigenom åt en eller flere af de deruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottnings eller dermed jemförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en hvar af deltagarne.

3 §.

Stadgandena å 1 och 2 §§ må icke utgöra hinder för bortlottning af lösören för välgörande ändamål eller af konst saker till svenske konstidkares understöd och uppmuntran; dock bör om sådan lottning anmälan förut ske hos Konungens Befallningshafvande, som eger att efter pröfning af omständigheterna till bortlottningen meddela tillstånd.

4 §.

Öfverträdelse af hvad här ofvan stadgas straffas med böter från och med tio till och med ett tusen kronor, hvarjemte, då lösören hållits till föryttrande genom lottning, dessa, så vidt de finnas åtkomliga, skola dömas förbrutna.

5 §.

Den, som under tid, då han för öfverträdelse af denna förordning är under tilltal stäld, samma öfverträdelse fortsätter, skall, när han lagligen dertill förvunnen varder, för hvarje gång stämning derför utfärdats och delgifvits, fällas till ansvar enligt 4 §.

6 §.

Af böter, som enligt denna förordning ådömas, äfvensom värdet af lösören, som dömas förbrutna, tillfalle två tredjedelar åklagaren och en tredjedel den stads eller sockens fattigkassa, der den åtalade öfverträdelsen är begången. Finnes särskild angifvare tage han hälften af åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

7 §.

Hvad å denna förordning stadgas ege ej tillämpning å svenska statens premielån af år 1860.»

De skäl, som motionären sistlidet år för sitt förslag åberopat och hvilka af Andra Kammarens dåvarande Första Tillfälliga Utskott närmare utvecklats, voro, såsom Utskottet uppfattat dem, hufvudsakligast:

»att, om äfven ordalagen i Riksdagens skrifvelse äro så pass generella, att under dem kan inrymmas mer än blott de antydda literära lotteriföretagen, Riksdagen likväl så mycket mindre kan antagas hafva afsett utländska premieobligationer, som ju dessa i motsats mot vanliga lotterier erbjuda ett tillfälle att bevara ett kapital, som för det stora flertalet af deltagare i vanliga lotterier går förloradt;

att emellertid den nya lotteriförordningen skall medföra den verkan, att de besparingar, som hittills nedlagts i premieobligationer, komma att vandra till de utländska klasslotterierna eller ock på annat sätt förlösas;

att hon plötsligen minskat värdet af tusentals personers välfångna egendom; samt

att, då en hemställan från Riksdagen föranledt den nya förordningen, det torde vara Riksdagens pligt mot talrika svenske medborgare att söka åstadkomma rättelse.»

Ehuru öfvertygande dessa skäl än må hafva varit för motionären och det Utskott, som vid fjolårets riksdag behandlade denna fråga, så utvisar likväl omröstningssiffrorna öfver Andra Kammarens i frågan den 15 Maj sistlidet år fattade beslut, att en motsatt mening varit nära att göra sig gällande, och då dertill kommer, att en betydande del af Kammarens ledamöter icke deltagit i detta beslut, så lär man vid det samma icke kunna fästa någon afgörande betydelse.

Motionärens påstående derom, att Riksdagen med sin begäran om skärpta bestämmelser mot lotteriofoget icke kan hafva afsett jemväl spekulationen i de utländska premieobligationerna, sammanhänger nära med hans åsigt derom, att en sådan spekulatioon snarare är en kapitalplacering, som visserligen är förknippad med biomständigheten af en utlottningsoperation med olika fördel för olika deltagare.

Såsom känt torde vara, är premieobligations- eller lånelotterisystemet lika med det rena lotteriet så till vida, att lyckträffen i begge fallen bestämmer om och huru stor vinst af de dertill bestämda beloppen skall utfalla, men olika deruti, att, då lotterispelaren äfventyrar hela sin insats för möjligheten af en vinst, köparen af premieobligationen, om den eljest är säker, icke riskerar mera än sin vinst, men utbekommer det i obligationen föreskrifna kapital, jemte i vanliga fall någon mindre ränta.

Utan att vilja inlåta sig på någon pröfning af de skäl, som tala

för eller emot lånelotterierna, och således utan att vilja bestrida, att icke äfven premieobligationen, under vissa vilkor och förutsättningar, kan göras användbar för kapitalbildningen i vårt land, torde Utskottet få inskränka sig till utredande af den Utskottet närmare liggande frågan, huru Riksdagen hittills bedömt premieobligations-systemet.

Emot Herrar Riksgäldsfullmäktiges åtgärd att, till belopp af två millioner Thaler utfärda premieobligationer för statens räkning, tillkommen genom ett tillägg till det med vederbörande långifvare ursprungligen upprättade kontrakt, hafva statsrevisorerna för år 1860 anmärkt såsom obestriddigt, att premieobligationerna i sjelfva verket icke vore annat än lottsedlar, i det närmaste af samma beskaffenhet som klasslotteriernas, och att den enda skilnaden emellan dem vore, att dragningen i spelet med de förra fortginge under en betydligt längre tid än klasslotteriernas, och förmåla revisorerna vidare, bland annat, att det icke kunde vara svenska staten värdigt att, så länge det genom Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 stadgade förbudet mot lotteriinrättning samt mot försäljning af lotter för in- och utländska lotteriers räkning eger gällande kraft, sjelf inrätta lotterier.

I sin deröfver afgifna förklaring hafva väl Fullmäktige på anförda skäl bestridt giltigheten af denna anmärkning, men i Stats-Utskottets memorial N:o 22 år 1862, punkt 2:o, har Utskottet, beträffande denna transaktion hemställt, »att Rikets Ständer behagade förklara, att det af Fullmäktige beslutade tillägg till det om meranämnda lån upprättade kontrakt icke i allo öfverensstämma med de af Rikets Ständer, angående lånets afslutande meddelade föreskrifter.»

Denna Utskottets hemställan godkändes af samtliga ständer efter ett lifligt meningsutbyte, hvarunder ganska skarpt klander emot obligationslotteriet uttalades, och, för så vidt Utskottet har sig bekant, har Riksdagen sedermera icke fattat något beslut, som kan anses utgöra ett frånträdande af den mening, Rikets Ständer sålunda uttalat. Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret hafva ock, vid uppläggande af senare statslån, undvikit att utfärda några premieobligationer, ehuru Fullmäktige eljest ansett denna låneform vara lämplig och fördelaktig.

Om nu Riksdagen varit af den meningen, att handel med svenska premieobligationer stått nära eller rent af öferskridet gränsen af hvad som enligt Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844 varit tillåtet, så torde man, då Riksdagen påkallat sådan förklaring af hvad som med lotteri i nämnda förordning förstås, att det med samma förordning åsyftade ändamål må kunna vinnas fullständigare, än hvad som hittills visat sig vara fallet, svårligen kunna tolka Riksdagens mening derhän, att handel med

utländska premieobligationer skulle, efter en ytterligare skärpning i dessa bestämmelser, vara tillåten, och detta antagande torde icke motsägas deraf, att den närmaste anledningen till Riksdagens framställning varit de lotteriföretag, som anknutits till literär förläggareverksamhet.

Hvad derefter angår påståendet derom, att de penningar, som här i landet nedlagts i premieobligationer, nödvändigtvis skola genom den nya lotteriförordningen drifvas till de utländska klasslotterierna, eller ock på annat sätt förlösas, så torde detta, enligt Utskottets förmenande, lida af någon öfverdrift. Är spekulationen i premieobligationer ett lotterispel, så går väl en del af dessa penningar den vägen; är samma spekulaton deremot, såsom motionären anser, en af sparsamhetshågen framkallad kapitalplacering, så är det väl antagligt att denna placering endast byter om form, som icke nödvändigtvis behöfver vara mindre fördelaktig.

Man kan visserligen såsom motionären, med någon större eller mindre grad af sannolikhet, påstå, att den nya lotteriförordningen plötsligt minskat tusentals personers välfångna egendom, men om regeringen, med stöd af Riksdagens framställning och den mening, som inom Riksdagen gjort sig gällande, funnit det vara af behofvet påkalladt, att utan vidare dröjsmål sätta en gräns för en ännu större utbredning af den i vårt land, enligt hvad motionären upplyser, vidt utbredda spekulatonen i utländska premieobligationer, af hvilka tilläfvventyrs en del varit af tvetydig beskaffenhet, så lärer väl det lidande, som derigenom drabbat en mängd deri deltagande, icke kunna anses svårare än den »konfiskation» af svensk egendom, som drabbat svenskt kapital och svenske arbeten, såsom en följd af andra, nödiga ansedda lagförändringar, exempelvis ändringar i tulltaxan.

Då dertill kommer, att i Augusti månad detta år 3 år förflutit, sedan den nya lotteriförordningen utfärdades, så torde nu stor del af de premieobligationer, som icke funnit fastare placering, redan hafva hittat vägen till utlandet, i följd hvaraf den af motionären förordade lagförändringen numera måste anses vara mindre af behofvet påkallad. Motionären har ock framhållit, att, då en hemställan af Riksdagen föranledt den nya lotteriförordningen, det skulle vara Riksdagens pligt mot talrika svenske medborgare att söka åstadkomma rättelse i nämnda förordning och, enligt »klämnen» i motionärens förslag, skulle rättelsen bestå deri, att förordningen icke borde vara tillämplig på utländska premieobligationer, utgifna af stat eller kommun, dock att äfven i detta fall handel med så kallade promesser fortfarande skulle vara förbjuden.

Detta anspråk innebär alltså dels, att rättelsen skulle omfatta icke

allenast de utländska premieobligationer, som vid lotteriförordningens utfärdande funnos i svenska händer, utan äfven sådane af samma art, hvilka ytterligare skulle komma att hit importeras, och dels att vår marknad sålunda skulle stå öppen för dessa utländska papper, under det att utbudandet eller afyttrandet af andra svenska statens premieobligationer än dem af år 1860, äfvensom svenska kommuners, derest sådana komme att utgifvas, skulle, enligt lotteriförordningen, fortfarande vara belagdt med straff.

Utskottet kan icke finna, att en sådan ändring af förordningen rimligtvis kan få namn af rättelse och än mindre, att det kan vara Riksdagens pligt att till en slik rättelse medverka.

Under erinran till sist, att regeringen, enligt hvad motionären sjelf upplyst, tvenne särskilda gånger tagit frågan om de utländske premieobligationernas förhållande till lotteriförordningen i ompröfning, nemligen dels i sammanhang med den nya lotteriförordningens utfärdande, sedan en af Högsta Domstolens ledamöter vid lagförslagets granskning förordat, att tillräckligt rådrum för de utländska obligationernas försäljning utomlands skulle dess innehafvare förunnas, och dels, med anledning af ett stort antal obligationsinnehafvares i slutet af år 1881 gjorda underdåniga framställning derom, att nämnda förordning ej skulle ega tillämpning å utländske, af stat utgifna eller godkända premielån, får Utskottet vördsamt hemställa,

att Herr Adolf Hedins förenämnda motion icke måtte af Kammaren bifallas.

Stockholm den 26 April 1883.

På Utskottets vägnar:

A. M. LUNDBERG.

Reservation:

af Herr *Lundberg*: »Då i anledning af Herr A. Hedins motion vid sistlidet års riksdag Andra Kammaren, enligt enhälligt tillstyrkande af dess Första Tillfälliga Utskott, beslutat för sin del, att Riksdagen skulle i »skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande huruvida ej Förordningen den 6 Augusti 1881 angående förbud mot lotterier borde så till vida förändras, att den icke varder tillämplig å utländska premieobligationer, utgifna af stat eller kommun, dock att äfven i detta fall handel med så kallade promesser fortfarande vare förbjuden,» anser jag att, på grund af hvad till stöd härför förekommit, Utskottet, med uttalande af de skäl och åsikter, som inom detsamma emot Herr Hedins ånyo väckta motion af lika innehåll gjort sig gällande, äfven nu bort hemställa om bifall dertill, så att frågan måtte kunna blifva föremål för Första Kammarens pröfning».

af Herr *C. Carlson*, som i denna reservation instämde.